

Samir, Zorica 123@gmail.com

Srpski jezik II₁ и II₂

09.04.2020.god.

НАСТАВНА ТЕМА: ИМЕНИЦЕ (ДЕКЛИНАЦИЈЕ)

- ДЕКЛИНАЦИЈА ИМЕНИЦА ЈЕ ПРОМЕНА ИМЕНИЦА ПО ПАДЕЖИМА У ЈЕДИНИЦИ И МНОЖИНИ; ГРАМАТИЧКА ОСНОВА + ПАДЕЖНИ НАСТАВЦИ ЗА ОБЛИК (Кам^т-а / Кам^т-е)
ГРАМАТИЧКА ОСНОВА СЕ ДОБИЈА ТАКО ШТО СЕ ОД РЕЧИНИВА ЈЕДИНИЦЕ ОДБИЈЕ
НАСТАВАК ЗА ОБЛИК: Мисао / Миса-и

ГЛАГОЛ: ИМЕНИЦЕ МУШКОГ РОДА СЕ У НОМИНАТИВУ ЈЕДИНИЦЕ ЗАВРШАВАЈУ СУРОВОМ (НУЛТИМ НАСТАВКОМ - Ф), 2) ИМЕНИЦЕ МУШКОГ И СРЕДЊЕГ РОДА КОЈЕ СЕ У НОМИНАТИВУ ЈЕДИНИЦЕ ЗАВРШАВАЈУ НАСТАВЦИМА - О ИЛИ - Е;
(ПРИМЕР: ЈУНАК / ЈУНАЦИ; ЛАРКО; МИЛО; ВОЗИК / ВОЗИЦИ)
(ИМЕНИЦЕ МУШКОГ РОДА: - Ф; - О; - Е; ДЕЛО / ДЕЛА; МОРЕ / МОРА)

ОДСТУПАЊА

АКУЗАТИВ ЈЕДИНИЦЕ - Ф: ЛОНАЦ, БОР
- А: ЈУНИК - А; ЈЕРАК - А, ПЛАВА - А

ВОКАТИВ ЈЕДИНИЦЕ: - Е: ЈЕЛЕН - Е; ГРАД - Е
ЈОВАН - Е; ДРУЖЕ - Е

- У: МЛАДИК - У; ЗНАЈ - У; ПРИЈАТЕЉ - У

- У ИЛИ Е: ПИСАР - Е / У; ЈЕЖ - Е, У
ПОШТОДАР - Е / У

- ОМ: ДРУГОМ, ГРАД - ОМ; ЛАРИФАН, ПЕР - ОМ;

- ЕМ: КРАЈКИ, МЛАДИК - ЕМ

- ЦАР - ЕМ; ОЊ - ЕМ

ИНСТРУМЕНТАЛ ЈЕДИНИЦЕ

- ОМ / ЕМ: ВОЗАК - ОМ / ЕМ; ПУКОМ / ОМ / ЕМ

ТУЛАМ - ОМ / ЕМ; ВОЈНИК - ОМ / ЕМ

СЕКРЕТАР - ОМ / ЕМ

- ОМ / ЕМ: СТАРИ - ОМ / ЕМ

ПРАЗ - ОМ / ЕМ

- ОМ: ЈЕЖ - ОМ, КЕЉ - ОМ

- ЕМ: НОЖ - ЕМ; НОС - ЕМ

НОМИНАТИВ (И ОСТАЛИ ПАДЕЖИ) МНОЖИНЕ

- ОВ / - ЕВ

ГРАД - ОВ - И; СЕЉАН - ОВ - И
ЦАРЕВ - И; ВОЈСК - ЕВ - И

- ОВ / - ЕВ
или само
НАСТАВАК - И

ДРК - ОВ - И / ДРЖ - И, ПУК - ОВ - И
или ПУКО - И; ЛИСИ - ЕВ - И
или ЛИСТ - И; ВУК - ОВ - И
ВУКО - И

РЕНИТИВ МНОЖИНЕ

ПОЈАВА НЕПОСТОЈАЊИ (А)

- А - ПИСАЦ / ПИСАЦИ / ПИСАЦИ
ПЕЈС / ПЕЈЦИ / ПЕЈЦИ
РЕДНО / РЕДНО
РЕДНО / РЕДНО

ИЗЈЕТАК: ИНДЕКС / ИНДЕКСА
КОМПЛЕКС / КОМПЛЕКСА
МЕСЕЦ - И; МИНУТА - И
САМ - И

ПОШТЕНИК / ПОШТЕНИЦИ
ПРОЈЕКАТ / ПРОЈЕКАТИ

Именице II врсте

- мењају се именице средњег рода, које се у номинативу једине завршавају на -е и које своју граматичку основу (осим у чл. 5 поједини) проширују инфиксима -н или -т.
- именице средњег рода: време / време -н -а; куће / куће -т -а
- множинна именица које своју основу проширују инфикса -т је двојачка
 - а) системска: куће / кућета
 - б) супротивна (код неживих ствари) на основу се додељује наставка -ад;
буре - бурџад
- в) постоје и неколико именица средњег рода на о / е, основу проширују -с; -р
небеса = небесне висине; чудеса = невероватне ствари; меса = сунце
чудо / чудеса / чудесима; тело / тела / телесима

Именице III врсте

Именице које се у номинативу једине завршавају наставком -а. По овој промени мењају се именице природног и граматичког женског рода (девојка, сестра, жена, мајка, Јованка, кућа, црква, сестина) али и именице природног мушког рода које се завршавају наставком -а (Милија, Никола, седија, дедо, тата, ага, газда)

Именице женског рода и природног мушког рода, са наставком -а

сестра / сестре; газда / газде; (мењају по падежима)

Изузеци су у vokативу (5 падеж) и генитиву множине

VOKATIV

- Милка / Милке; учитељка / учитељке; девојка / девојке
- мушка имена са наставком -ица (-а, -е) Јовица - Јовице; Јерница / Јернице
- Владика / Владико; вјвџа / вјвџо; паца / пацо, ага / аго (дублет)
- Мамка / мамко; тата / тато; сирца / сирцо; дедо / дедо (дублет облик - сродници)
- Марија, Никола, Бранко = номинатив = vokатив
- Док нека двојачка имена имају облик vokатив: Зоро, Рубо
- именице настале од придева имају номинатив = vokатив

Генитив множине неке именице у генитиву множине могу имати наставка

-и: конзерви; радњи

- именице које се завршавају на -а; земља / земља

девојка / девојке; овца - оваца

- основа именице која се завршава сукцинијом груписа -ст; за;

- мш, - мш, - жџ; - мч, - жн не раздваја се непосредно

паша, звезда, баба

- наставка м: претња / претњи; радњи; - смелти

- ржа, пш, слуба доде се (ч): ржч; пшч; слубч

именице IV врсте:

именице женског рода у номинативу јединице завршавају на сугласник иј поставиом ф: ствар, пољав, мав, пав, мов
именице женског рода на сугласник: реч / реч

ИНСТРУМЕНТАЛ (-ју, -у, -и) -

- а) основа на сачи (р) + постави (ју): савар / саварју
- б) основа (ћ и ђ) користи се постави -у; сав / саву
- в) (у): пави / паву; савари / савариу
- г) -и: савар / савари; сав / сави; пави - пави

ИЗУЗЕЦИ: КОКОШ, КОСТ, ВАЦИ - (и) = ију: КОКОШИЈУ, ВАЦИИЈУ
КОСТИЈУ / КОКОШИ, КОСТИ, ВАЦИ
- Кћи: Кћи, Ктери, Ктери, Ктер, Ктери...

ЗАПАМТИ И УТВРДИ ИМЕНИЦЕ

Врсте именица по ЗНАЧЕЊУ	а) ВЛАСТИТЕ (Србија, Српски Митровица, Косово, Манасти) б) ЗАЈЕДНИЧКЕ (град, браћ, кућа, месо, мајка) в) ЗБИРНЕ (грађе, класе, кебаб, деца, браћа, постода) г) ГРАДИВНЕ (вода, со, месак, пафта, маси) д) АПСИРАКТИЧНЕ (лејста, радост, левање, сабода, доброт)
РОД НЕПРОМЕНЛИВО СВОЈСТВО	ПРИРОДНИ (ПРЕМА ПОТУ У ПРИРОДИ - ОЗНАЧАВАЈУ БИТА) МУШКИ (ОТАЦ, КОЊ, ЈЕЛЕН) ЖЕНСКИ (МАЈКА, КОБИТА, СРНА) СРЕДЊИ (ДЕТЕ, ЖДРЕБЕ, ПАНЕ) ГРАМАТИЧКИ - ПРЕМА ЗАВРШЕТКУ ИМЕНИЦЕ И ПРЕМА ПАДЕНИЈУ МУШКИ (МИЛОШ, ПРАД, СТРАХ, ДЕВОЈУТАК) ЖЕНСКИ (КУБА, СРЕЈА, СО, ДАРЈА) СРЕДЊИ (СЕЛО, ПОВЕ, ИМЕ, ЈАРЊЕ, ДЕТЕ, ЧЕДО, НЕБО)
БРОЈ ПРОМЕНЛИВО СВОЈСТВО	ЈЕДИНИНА (град, кућа, мајка, писмо) МНОЖИНА (градови, куће, градови, писма) ИЗУЗЕТАК - СИНГУЛАРИЈА ТАНТУМ (само јединица: мед, сав, тасе, гусе) ДЕЈЕ, БРАЋ И ПЛУРАЛИЈА ТАНТУМ (само множина) НОВИНЕ, ПКАЗЕ
ПАДЕНС ПРОМЕНЛИВО СВОЈСТВО	НОМИНАТИВ ГЕНИТИВ ДАТИВ АКУЗАТИВ ВОКАТИВ ИНСТРУМЕНТАЛ И ПОКАТИВ глав-а глав-е глав-и глав-у глав-о глав-ом глав-и мис-ев мис-ма мис-му мис-ев мис-ев мис-мом мис-му кув-а кув-е кув-и кув-у кув-о кув-ом кув-и
ДЕКАЛИНАЦИЈА ПО ВРСТАМА	ПРВА ВРСТА град, пове ДРУГА ВРСТА брење, дуње ТРЕЋА ВРСТА жена, суја ЧЕТВРТА ВРСТА -савар, пољав